

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΜΗΤΑΣ: «ΓΙΑ ΝΑ ΑΛΛΑΞΕΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΠΡΕΠΕΙ ΠΡΩΤΑ ΝΑ ΑΛΛΑΞΟΥΜΕ ΕΜΕΙΣ»

thessculture.gr/synenteyxeis/grigoris-mitas-gia-na-allaxei-i-koino/

Συνέντευξη: Ευθύμιος Ιωαννίδης

Γεννημένος στην Καβάλα και μεγαλωμένος στη Θεσσαλονίκη ο Γρηγόρης Μήτας είναι ένας αεικίνητος υπηρέτης της θεατρικής τέχνης με σπουδές πλάι σε σημαίνουσες προσωπικότητες του θεάτρου. Υπήρξε για πολλά χρόνια ηθοποιός του ΚΘΒΕ, όπου ερμήνευσε σημαντικούς ρόλους και συνεργάστηκε με σκηνοθέτες όπως ο Βολανάκης, ο Ευαγγελάτος, ο Σεβαστίκογλου, ο Χουβαρδάς και άλλοι. Έχει σκηνοθετήσει περισσότερα από εβδομήντα έργα και έχει ιδρύσει στη Θεσσαλονίκη το Θέατρο 25ης Μαρτίου και το Θέατρο Φλέμινγκ, όπου διδάσκει μέχρι και σήμερα στο Εργαστήρι Δραματικής Τέχνης του Θεάτρου Φλέμινγκ. Φέτος συνεργάστηκε εκ νέου με το ΚΘΒΕ, όπου υπογράφει τη σκηνοθεσία και τη συγγραφή του έργου «Ο εφιάλτης του κυρίου Κάκου».

Κύριε Μήτα με το τελευταίο σας θεατρικό έργο «Ο εφιάλτης του κυρίου Κάκου» επιστρέψατε στο Θέατρο από το οποίο ξεκινήσατε τη σπουδαία σας καλλιτεχνική πορεία. Πώς αισθάνεστε για αυτόν τον «νόστο»;

«Νόστο» αισθάνομαι σε συναισθηματικό επίπεδο γιατί «επιστρέφω» δημιουργικά σε ένα χώρο «οικείο» μέσα στον οποίο «αναπτύχθηκα» και «εκφράστηκα» καλλιτεχνικά. Ωστόσο, στην ουσία ποτέ δεν απομακρύνθηκα από το ΚΘΒΕ καθώς πάντα «επέστρεφα» εκεί με τη σπουδαία ιδιότητα του θεατή. Αυτός, ωστόσο, είναι για μένα ένας νέος τρόπος «επαναφοράς» με καλή αιτία και αφορμή. Ένας νέος τρόπος που μου επιτρέπει να νιώθω, να συν-αισθάνομαι, να εξωτερικεύω και να μοιράζομαι ιδέες, σκέψεις και ερωτήματα με το κοινό. Το θέατρο είναι πάντα μέσα μου και το γεγονός ότι μου δίνεται η ευκαιρία να χρησιμοποιήσω όλα τα «εργαλεία» που μου έμαθε η Τέχνη μου -μέσω αυτής της συνεργασίας- είναι για μένα πραγματικά μία ευτυχής συγκυρία..

Η παράστασή σας αποτελεί μια δυνατή φωνή που θίγει το θέμα της έμφυλης βίας, την προσπάθεια αποσιώπησης και αντιμετώπισής της, μια κατάσταση που δυστυχώς απαντάται σε όλους σχεδόν τους επαγγελματικούς χώρους. Τι θα λέγατε ότι πρέπει να αλλάξει στην ελληνική κοινωνία για να εξαλειφθούν αυτά τα περιστατικά;

Για να αλλάξει η κοινωνία πρέπει πρώτα να αλλάξουμε εμείς. Να αλλάξουμε συμπεριφορές, νοοτροπίες, να «επαναεκπαιδευτούμε» να «σπάσουμε» τα πατριαρχικά στερεότυπα κι αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνον μέσα από την οικογένεια, την παιδεία, τον πολιτισμό. Η συνεισφορά του Θεάτρου προς αυτή την κατεύθυνση είναι σπουδαία και ουσιαστική καθώς το θέατρο έχει έναν μαγικό τρόπο να προσεγγίζει τα πιο δύσκολα θέματα, να τα μετουσιώνει σε τέχνη και μέσω της τέχνης αυτής να «μιλάει» για όσα συμβαίνουν στην πραγματική ζωή αλλά αποσιωπώνται είτε από φόβο, είτε από ντροπή ή ακόμα χειρότερα από αδιαφορία. «Το θέατρο μπορεί να απλώσει προβολείς εκεί όπου πρόσωπα και θεσμοί κλείνουν (ένοχα) το μάτι ή κλείνουν («αθώα») τα μάτια» κι έχει τη

δύναμη και το θάρρος να «αναζητά» την αλήθεια και να την «εκστομίζει» όσο σκληρή κι αν είναι αυτή, γιατί αυτός είναι ο προορισμός του. Όταν αναγνωρίσουμε, παραδεχτούμε, κατανοήσουμε τα κακώς κείμενα γύρω μας θα έχουμε κάνει ένα βήμα για την εξάλειψη του κοινωνικού αυτού στίγματος που μας ντροπιάζει ως κοινωνία.

Αντλώντας τα υλικά σας από μαρτυρίες, δημιουργήσατε ένα πολυδιάστατο έργο που δρα ταυτόχρονα σε πολλαπλά επίπεδα, αξιοποιώντας με αναμφήριστη δεξιοτεχνία τα εργαλεία του «In-yer-face theatre».- Πόσο αναγκαία θα λέγατε ότι είναι η ύπαρξη του θεάτρου «γροθιά στο στομάχι» ιδίως στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα;

Σκηνοθέτησα αυτή την παράσταση ελεύθερα, χωρίς να προσκολληθώ σε ένα κατηγοριοποιημένο είδος θεάτρου. Συνέθεσα την ιστορία μου «χρησιμοποιώντας» μία μίξη «υλικών». Ήθελα μια αλήθεια «γυμνή» που να μας φέρνει μπροστά στον «καθρέφτη» μας αλλά όχι μόνον για να αφυπνίζει την ευσυνειδησία μας μέσω ωμού ρεαλισμού αλλά για να μπορεί να αγγίζει και τις ψυχές μας. Μια αλήθεια χωρίς ηθικολογίες και στρουθοκαμηλισμούς αλλά με συναισθήματα να εναλλάσσονται, να πάλλονται σε πολλές και διαφορετικές συχνότητες. Η βίαιη παραστατικότητα να συνυπάρχει με στοιχεία λυρισμού, ο ρεαλισμός να «εγκιβωτίζεται» μέσα σε ένα φανταστικό πλαίσιο «εφιάλτη», η τιμωρητική συμπεριφορά των ηρώων να φέρνει και μια συγχωρητική. Ήθελα η «σκληρότητα» να «επιτίθεται» τρυφερά και θεατρικά στο κοινό και να εγείρει αισθήματα για την κατάφωρη αδικία απέναντι στις γυναίκες, αιώνες τώρα. Η «γροθιά στο στομάχι» να μην είναι ρεαλιστική αλλά να προέρχεται από το βάρος των συναισθημάτων και τον «πόνο» που θα προκαλούν οι λέξεις. Πιστεύω στην «ποίηση» ακόμα και μέσα στην καταστροφή. Γιατί «η αφετηρία και η βάση του θεάτρου, όπως και κάθε μορφής τέχνης, είναι η ποίηση και η μαγεία. Αν λείψουν αυτά, δεν υπάρχει θέατρο»

έλεγε ο Κάρολος Κουν. Με ενδιαφέρει μια παράσταση να αφορά όλους όσοι μπαίνουν μέσα στη συνθήκη της και όλους μαζί να μας ενώνει προς τα επάνω. «Γροθιά στο στομάχι», έκρηξη συναισθημάτων, παθών κι εμπειριών μπορεί να προκαλέσει κι ένα τρυφερό ποίημα.

Στις ερωτήσεις «Πώς βρέθηκε σε εκείνο το πάρτι; Πού ήταν οι δικοί της/ του; Γιατί τόσα χρόνια δε μίλησε; Γιατί τώρα; Γιατί έγινε «μόδα» να καταγγέλλουν τις όποιες σεξουαλικές παρενοχλήσεις, τι έχετε να απαντήσετε; Επίσης, ποια είναι η άποψή σας αναφορικά με το λεγόμενο «Cancel Culture»;

Αυτές και άλλες παρόμοιες ερωτήσεις είναι που παρέχουν τελικά «ασυλία» στους δράστες τέτοιων κακοποιητικών συμπεριφορών και δημιουργούν ένα πλαίσιο που όχι μόνον δεν ενθαρρύνει τα θύματα να «μιλήσουν» αλλά αντίθετα τα στιγματίζει για βίου ακόμα και τα ενοχοποιεί. Ενώ, θεωρητικά, θα ήταν αυτονόητα ο σεβασμός και η υποστήριξη στα θύματα, η κοινωνία μας «προσαρμόζει» την ηθική της ανάλογα με το τι αντέχει κάθε φορά να αντιμετωπίσει και όλο αυτό το στηρίζει ένα ολόκληρο σύστημα ιδεών και εξουσίας.

Ζούμε το φαινόμενο του δίκαιου κόσμου -the just-world phenomenon- που εδράζεται στο γεγονός ότι ως άνθρωποι έχουμε την ανάγκη να νιώθουμε πως ο κόσμος αυτός είναι δίκαιος και ότι όλοι παίρνουμε αυτό που μας αξίζει. Στην πραγματικότητα, ωστόσο, ο κόσμος αυτός είναι άδικος, απλά εμείς δημιουργούμε μια αίσθηση ψεύτικης ασφάλειας για να απομακρύνουμε τη σκέψη ότι όλοι είμαστε δυνάμει θύματα. Αντί να προσπαθήσουμε να μπούμε στη θέση του άλλου ανθρώπου, μόνον κρίνουμε. «Οι άνθρωποι σπεύδουν να ασκήσουν κριτική για να μην κριθούν οι ίδιοι», είπε ο Αλμπέρ Καμύ. Το θέμα, ωστόσο, δεν είναι να ασκούμε στείρα κριτική στα κακώς κείμενα της κοινωνίας μας αλλά με ποιον τρόπο μπορούμε πραγματικά να βοηθήσουμε έναν άλλο άνθρωπο στη θέση του οποίου μπορεί να βρεθούμε αύριο εμείς. Και δεν μπορούμε να βοηθήσουμε πραγματικά όταν κρίνουμε με βιασύνη και χωρίς περίσκεψη γιατί τότε «πέφτουμε» στην παγίδα του «άσπρου-μαύρου». «Η κουλτούρα της ακύρωσης» είναι μια έκφανση ακραίας τάσης, μιας οχλικής συμπεριφοράς που γενικεύει, «επιτίθεται» και «τιμωρεί», συλλήβδην, βάλλοντας «κατά δικαίων και αδίκων» και είναι εξίσου καταστροφική πράξη με αυτήν που επιχειρεί να πατάξει. Γιατί με βιαστικές, ανεύθυνες και σε κάποιες περιπτώσεις υποβολιμαίες κινήσεις μπορεί να «ακυρώσει» με «συνοπτικές διαδικασίες» και ανθρώπους αθώους που βρέθηκαν στη δίνη μιας φήμης ή μιας κατάστασης. Έτσι, τελικά, αντί να συμβάλει στην εξυγίανση μιας κοινωνίας που νοσεί, ουσιαστικά «ακυρώνει» όλη την προσπάθεια που γίνεται και «εκθέτει» και το κίνημα του Me Too.

Πολλές φορές στη σχέση ηθοποιού-σκηνοθέτη αφήνεται να εννοηθεί ότι ο δεύτερος «ορίζει» τη φύση της σχέσης και της συνεργασίας μεταξύ τους και έτσι ο/η ηθοποιός έχει μια «παθητική» στάση που συνδέεται με το αρχέτυπο της «μούσας» ως πηγής έμπνευσης. Πιστεύετε ότι αυτή η εδραιωμένη αντίληψη «μούσας-δημιουργού» οδηγεί στο να ευδοκιμούν τέτοιες συμπεριφορές και εν μέρει να δικαιολογούνται με βάση αυτή;

Πιστεύω πως η «μούσα» ως πηγή έμπνευσης ενός δημιουργού, ενός καλλιτέχνη είναι αναγκαία και απολύτως θεμιτή και πως η έννοια «μούσα» είναι ευρεία και δεν έχει φύλο. Επίσης, δεν είναι καθόλου «παθητική», αντιθέτως εξ ορισμού είναι επιδραστική, αφού

μπορεί να επενεργήσει καταλυτικά και να «φωτίσει» το μυαλό ενός δημιουργού. Το να συγχέεται αυτή η αρχέγονη έννοια με άνομες και κακοποιητικές συμπεριφορές είναι λυπηρό και γίνεται στο πλαίσιο μιας τάσης γενίκευσης που έχουμε ως κοινωνία ή για να χρησιμοποιηθεί ως «άλλοθι» όσων «εκμεταλλούνται» την Τέχνη με αυτόν τον χειρίστο τρόπο.

Σε μια διαδικασία ανεβάσματος ενός έργου, μιας παράστασης συμμετέχουν όλοι επί ίσοις όροις αλλά με διαφορετικούς ρόλους. Είναι μια συνολική δουλειά και ο κοινός στόχος είναι η επιτυχία της παράστασης. Ο σκηνοθέτης πρέπει να μπορεί να εμπνέει και να πείθει τους ηθοποιούς του αλλά και το αντίστροφο. Ο σκηνοθέτης είναι ο οραματιστής και ο καθοδηγητής της παράστασης αλλά όλοι μαζί ενώνονται μια χρονική στιγμή για να υπηρετήσουν ένα κοινό όραμα που πρέπει να τους μεταλαμπαδεύσει ο σκηνοθέτης. Αυτό το όραμα έχει μόνο σημασία. Και για αυτό το όραμα όλοι συν-εργάζονται.

Τι προηγείται, αλήθεια από την εμπειρία σας, στην αποτελεσματική αποτύπωση των σκοπών ενός θεατρικού έργου, η σκηνοθεσία ή η βαθύτερη κατανόηση του ρόλου από τον ηθοποιό;

Και τα δύο είναι σπουδαία. Το ένα δεν αντιμάχεται το άλλο. Και τα δυο δρουν παράλληλα, ταυτόχρονα. Η δουλειά του σκηνοθέτη είναι να κάνει τον ηθοποιό να ζήσει βαθιά το ρόλο, να τον εμπλουτίσει αλλά αυτό δεν μπορεί να γίνει χωρίς κατάθεση ψυχής και ταλέντου, «διαθεσιμότητας» και εμπιστοσύνης από μέρους του ηθοποιού προς τον σκηνοθέτη του.

Η δημόσια καταγγελία της κακοποιητικής συμπεριφοράς που βίωσαν πολλοί καλλιτέχνες από σημαίνοντες συναδέλφους τους αποτελεί αναμφήριστα σε ένα βαθύτερο πλαίσιο και μια προσπάθεια εξυγίανσης και κάθαρσης του χώρου. Πόσο αισιόδοξος είστε ότι το φαινόμενο αυτό θα περιοριστεί και ενδεχομένως εν ευθέτω χρόνω θα εξαλειφθεί;

Είμαι αισιόδοξος ότι θα γίνει αυτό αλλά όχι από τη μία στιγμή στην άλλη. Είμαστε στην εποχή που πρέπει να βρούμε το θάρρος και με παρρησία να καταδείξουμε και να αναδείξουμε την αλήθεια. Όταν το πρόβλημα τεθεί και η αλήθεια «φωτιστεί» τότε θα βρεθεί και ο τρόπος να αντιμετωπιστεί και ιδανικά να εξαλειφθεί.

Ολοκληρώνοντας τη συνέντευξη τι θα λέγατε πως έχετε ξορκίσει, πως έχετε «αναβλέψει» με την κυκλοτερή ενασχόλησή σας με την Τέχνη και δη με το θεατρικό γίνεσθαι;

Έχω ξορκίσει την «ασχήμια» γύρω μου. Με ενοχλεί όταν την συναντώ για αυτό και προσπαθώ να την μεταλλάξω σε κάτι άλλο, σε κάτι δικό μου, σε κάτι που να αρέσει πρώτα σ'εμένα και μετά με χαρά θέλω να τη μοιράζομαι με τους άλλους είτε μέσα από ένα έργο, είτε μέσα από μια σκηνοθεσία είτε μέσα από μια ερμηνεία ενός ρόλου. Το θέατρο είναι πάντα μέσα μου και όπου κι αν βρίσκομαι λειτουργώ «θεατρικά» χρησιμοποιώντας όλες τις ιδιότητες που μου έμαθε η Τέχνη μου. Κανένας «ιός» δεν έχει μεταλλάξει την ανάγκη μου να επικοινωνώ μέσω του θεάτρου. Αυτό κάνω και τώρα με αφορμή αυτήν την παράσταση.

Ευχαριστώ πολύ τον Γρηγόρη Μήτα για την πολύ ενδιαφέρουσα συνομιλία μας και του εύχομαι από καρδιάς καλή συνέχεια στην ήδη σπουδαία πορεία του.

Συνέντευξη:Ευθύμιος Ιωαννίδης

Χαίρετε, είμαι ο Ευθύμιος, είμαι φιλόλογος και συντάκτης της πολιτιστικής ιστοσελίδας Thess culture.gr. Αγαπώ πολύ τη μουσική, τις τέχνες, την ανάγνωση και το θέατρο, ενώ συνεντεύξεις μου και κριτικές μου έχουν δημοσιευτεί κατά καιρούς στον ηλεκτρονικό τύπο. Διαχειρίζομαι παράλληλα τις σελίδες «Ορθογραφία και ορθοέπεια», «Βιβλιοφιλία και βιβλιολογία» και υπήρξα επί πολλά έτη ενεργό μέλος και συντονιστής στις λέσχες ανάγνωσης των βιβλιοθηκών του Δήμου Κορδελιού- Ευόσμου.

